

jumătatea veacului al XX-lea, ca urmașii să nu ne osindească pe nedrept. Poate tocmai de aceea am întocmit și eu aceste fișe pentru posteritate. Fișe pe care, independent de recomandările mele, sint convins că le vei privi, și pe ele, cu un ochi critic...

Întâlnire cu teatrul bulgar

Dacă limbajul scenic se insumează d'ntr-un vocabular de circulație unăversală, în schimb topica și accentele sale diferă de la o cultură teatrală la alta. De aceea, cînd avem prilejul întîlnirii cu solii unei arte teatrale străine, sintem — în primul rînd — dornici să clesușim coordonatele specifice ale creației artistice ce ni se oferă. Bucuria noastră de spectatori este cu atît mai mare, cu cît aceste particularități ni se dezvăluie mai generos. Trebuie să mărturisim, din capul locului, că din acest punct de vedere, spectacolele prezentate de Teatrul Popular din Varna (R. P. Bulgaria), cu prilejul turneului întreprins la Constanța, ne-au satisfăcut în întregime.

Arta scenică a vecinei și prietenei noastre se impune, înainte de toate, prin înaltele virtuți ale școlii sale interpretative. Cele trei spectacole vizionate, deo-

sebite ca gen, problematică și stil și, ca atare, impunînd folosirea unor diferite modalități de expresie scenică, au fost pentru colectivul artistic al Teatrului Popular prilejul unei ample și convingătoare demonstrații de resurse și înaltă măiestrie artistică.

Zile de neuitat de Lozan Strelkov este, în primul rînd, o frescă istorică. Spunem în primul rînd, fiindcă dramaturgul, narînd cu lux de amănunte evenimentele ce au premers momentului preluării puterii de stat de către masele populare din Sofia (9 septembrie 1944), se lasă copleșit de datele istorice, în detrimentul conflictului dramatic. Devenînd ele inelele conflict al piesei, în loc să constituie doar un fundal pe care se proiectează drama oamenilor tîriți în vîltoarea acelor lupte, evenimentele povestite de Lozan Strelkov înăbușă chiar și acele puține și abia con-

Scenă din „Albena” de I. Iovkov

Scenă din „Certuri pescărești” de C. Goldoni

țurate conflicte, repede părăsite de autor. De o incontestabilă valoare istorică, degajând un autentic patos revoluționar, piesa *Zile de neuitat* se abate însă de la unele din legile principale ale textului dramatic, vădind defecțiuni în planul construcției. Dacă spectacolul *Zile de neuitat*, pus în scenă de regizorul Ștefan Sirciadjev și interpretat de colectivul Teatrului Popular — de altfel primul din R. P. Bulgaria care a montat această piesă, scrisă în cinstea celei de a 12-a aniversări a eliberării Bulgariei — a dobândit o autentică viață scenică, dacă eroii săi sînt viabili și nu simpli purtători ai unor idei, dacă aceștia se ciocnesc și se definesc în cadrul unui conflict dramatic ce-i angajează și pe plan afectiv, lucrul se datorește, fără îndoială, regiei și interpreților. Grație înțelegerii cu care au întuit sensurile textului și mișcările cu care au scormonit dincolo de litera lui, *Zile de neuitat* ne oferă nu numai letopisețul unor evenimente de mare importanță istorică, ci ne angajează nemijlocit în drama unor oameni care se zbat, se frămîntă, luptînd cu propriile lor sentimente. Prin contribuția colectivului artistic, piesa lui Lozan Strelkov a dobîndit substanța umană necesară, im-

plinindu-și, astfel, golurile de construcție. Evitînd retorismul ieftin, falsul patos, interiorizînd și subliniind prin sobrietatea gesticulației și prin tonalitățile grave, unorii tulburătoare, ale vocii, momentele de maximă intensitate dramatică, actorii bulgari ne-au oferit, în spectacolul *Zile de neuitat*, o dramă a oamenilor care își închină viața unui înalt ideal politic.

Succesul spectacolului este succesul Anei Felixova, interpreta tinerei Irina Bicivarova, luptătoare dirză pentru libertatea patriei sale, dar nevoită să înfrunte pe unchiul său Karaderov, șeful reacțiunii bulgare; este apoi succesul lui Ideal Petrov, în rolul lui Dimitr Bicivarov, tatăl Irinei, un om cinstit, care se alătură mișcării și-și jertfește viața pentru ea; al lui Atanas Velikov, în rolul greu al lui Andrei Belov, împuternicitul Comitetului Central; în fine, succesul lui Venkov Vilcev, Veneta Slavciovă și al tuturor celorlalți interpreți care, prin aportul lor personal, au asigurat piesei longevitate scenică.

Consemnînd biruința actricească pe care o reprezintă *Zile de neuitat*, trebuie să amintim înțelegerea față de intențiile regizorale pe care a dovedit-o pictorul scenograf Asen Popov. Decorurile, amintind,

pe alocuri, niște simple machete, îndreaptă atenția spectatorului asupra elementului esențial al spectacolului: interpretii, cărora le creează, printr-o plastică armonioasă și echilibrată, posibilitatea unei nestinjenite desfășurări.

Dacă *Zile de neuitat* ridică cu stringență în fața colectivului artistic al teatrului problema îmbogățirii textului, în schimb *Albena* a clasicului Iordan Iovkov solicită o riguroasă selecție a materialului dramatic. Socotită dramă națională a poporului bulgar, *Albena* (amintind *Fericirea furată* a lui Ivan Franko) este povestea crudă a unor oameni pe care mizeriile și greutățile vieții i-au schilodit sufletește, înăsprindu-și și dezvoltându-le instincte brutale. Descriind povestea frumoasei *Albena* care, măritată cu muncitorul Kuțar, își consumă disponibilitatea afectivă într-o dragoste nepermisă cu mecanicul Niagul, Iordan Iovkov ne prezintă cu o bogată paletă cromatică, tabloul social al unei epoci în care egoismul și bunul plac domneau în voie. Dramaturgul nu formulează nici căi de izbăvire, nici soluții de viață. Dar *Albena* incită la meditație, la critica realității capitaliste și la găsirea unor noi modalități de viață. De aceea, cind *Albena*, condusă de jandarmi spre închisoare pentru orima săvârșită de Niagul asupra lui Kuțar — de care se declarase singură vinovată —, își ia rămas bun de la oamenii din sat cerindu-și iertare, sintem dispuși să interpretăm gestul ei, dincolo de semnificațiile lui, strâns legate de contextul piesei, ca o recunoaștere a zădărniciilor de a afla de unul singur drumurile spre izbăvire din chinga realităților atât de apăsătoare. Bogată în accente dramatice, *Albena* oferă cu generozitate prilej unor mari creații artistice. Dar, sabia cu două tăișuri, piesa lui Iovkov — datorită unei necugetate lansări pe panta pateticului — poate strivi pe interpreți. Sint scene, cum ar fi, de pildă tabloul 2 din actul II (în casa lui Kuțar, după ce acesta află de trădarea nevestii-si), pe care, fără exagerare, le putem considera hotărâtoare pentru arta oricărui actor. Mărturisim că piesa lui Iovkov ne era necunoscută. Dar cu greu ne putem închipui că un alt actor decit Asen Popov ar fi putut reda cu atita durere convingătoare, cu atita frământare lăuntrică, tragedia muncitorului Kuțar. Fiecare gest, fiecare inflexiune a vocii exprimă frământarea omului pe care

trădarea femeii îl arde ca un fier înroșit, dar care o iubește mai mult decit orice pe lume. Împletind accentele de protest, ură, dușmănie, cu calda duioșie de care se simte copleșit în prezența femeii iubite, Asen Popov transmite, prin mijloace simple, evitind accentele false, copleșitoarea durere a omului căruiua i se răpește dreptul la viață și fericire. Katia Ciukova, în rolul *Albenei*, a subliniat cu sensibilitate și inteligență, tragedia femeii silite să cedeze în fața compromisurilor vieții. Pe Pirvan Gheorghiev, în rolul lui Niagul, l-am fi vrut poate ceva mai ponderat, mai puțin impulsiv, mai ales după crimă. Credem că o mai accentuată reținere ar fi subliniat convingător zbuciumul omului care își caută fericirea. În rest, piesa e servită de o numeroasă distribuție, la înălțimea textului dramatic.

Al treilea spectacol prezentat de Teatrul Popular a fost *Certuri pescărești* de Carlo Goldoni. Lucrare de maturitate a dramaturgului italian, *Certuri pescărești* surprinde un fragment din viața pescarilor venețieni, satirizind atât femeile înclinate spre birfă, cit și pe bărbații prea lesne dispuși a se lăsa pradă geloziei și violenței. Poate mai facilă, ca gen, decit spectacolele anterioare ale turneului, comedia lui Goldoni ridică totuși în fața regiei probleme mult mai dificile, legate în primul rind de găsirea unui stil adecvat de joc. Din păcate, cerințele textului au depășit pe regizorul Ivan Ivanov; de aceea, *Certuri pescărești*, în interpretarea colectivului bulgar, își pierde autenticitatea, transformându-se într-o farsă, în care stilul comediei dell'arte alternează cu stilul farselor de salon, iar improvizația, cu respectarea textului. Nici nivelul interpretării, cu toată strădania de a da spectacolului o unitate de stil, nu a fost la înălțime. Spectacolul ilustrează totuși, o dată mai mult, o anume inteligență scenică, caracteristică actorilor bulgari.

Turneul Teatrului Popular din Varna (R. P. Bulgaria) a constituit prilejul unei fericite luări de contact cu arta teatrală bulgară. În acest sens socotim lăudabilă inițiativa Teatrului de Stat din Constanța de a organiza un schimb de experiență cu Teatrul Popular din Varna și credem că roadele acestei întâlniri vor determina și alte teatre s-o urmeze.

D. VLAD